

Jaarbrief van het Catharina Halkes Fonds, mei 2005

Uit het bestuur

Vanuit het bestuur kan ik u melden dat we een goed jaar achter ons hebben liggen. Dat klinkt wellicht wat vreemd, gezien de aderlating die we hebben ondergaan door het vertrek van onze ervaren secretaris Alma Lanser-van der Velde. Het viel niet mee haar na haar twee vervulde termijnen te moeten laten gaan. Niet alleen had Alma het secretariaat met grote inzet vervuld, ze maakte ook deel uit van de zogenaamde subsidiecommissie: dat deel van het bestuur dat mandaat heeft subsidieaanvragen te behandelen. Gelukkig was Heleen Zorgdrager op dat moment al enigszins ingewerkt en bereid beide taken van Alma over te nemen. Onder dankzegging hebben we Alma uitgezwaaid. Deze Jaarbrief is voor u het eerste zichtbare werk van de nieuwe secretaris.

Afscheid hebben we ook genomen van Birgit Verstappen, die zich wegens drukke werkzaamheden en verlegging van haar zwaartepunt genoodzaakt zag zich uit het bestuur terug te trekken. Ook haar hebben we bedankt voor haar inzet voor het Catharina Halkes Fonds.

Dat we kunnen spreken van een goed jaar, komt doordat een aantal zaken steeds helderder op de rails is komen te staan en er ook weer nieuwe initiatieven zijn ontplooid. Gelukkig konden we een aantal goede projecten door middel van subsidie een flinke steun in de rug geven, of zelfs mogelijk maken.

De ooit geformuleerde criteria voor het verlenen van subsidie blijken in de praktijk een goed handvat te bieden bij het nemen van een beslissing. Door het beschikbare subsidiebedrag door tweeën te delen en een halfjaarlijkse aanvraagtermijn in te voeren, beogen we een gelijkmatiger en eerlijker verdeling van de subsidie te bereiken.

Alle blijdschap over de kring van trouwe donateurs gaat gepaard met een inzet om deze kring zowel te versterken als uit te breiden. We beseffen dat een goed PR-beleid onmisbaar blijft. Met het oog hierop hebben we een nieuwe, meer dynamische website opgezet, bereikbaar via een eigen domeinnaam. Elders in deze brief vindt u meer hierover. Daarnaast hebben we ons opnieuw gezet aan het organiseren van een bijeenkomst voor onze donateurs in de vorm van de Catharina Halkeslezing. Wij zijn zeer verheugd dat het ons bestuurslid Mathilde van Dijk is gelukt hier een link te leggen met een bijzonder boek dat we mede hebben gesubsidieerd, het boek: *Moderne devoties. Vrouwen over geloven*, geredigeerd door Manuela Kalsky, Ida Overdijk en Inez van der Spek. Drie auteurs uit dit boek hebben hun bijdrage toegezegd. De Catharina Halkeslezing is in de eerste plaats een blijk van erkentelijkheid aan u als onze donateurs. Wij vinden het fijn u op deze manier te betrekken bij de doelstelling van het fonds: het bevorderen van

het beoefenen van theologie vanuit een feministisch perspectief. We hopen dan ook dat u in groten getale op 8 oktober naar Utrecht zult komen. Als extra stimulans vermelden wij dat wij op deze dag ons erelid Catharina Halkes in het zonnetje hopen te zetten vanwege het dan bereikt hebben van de leeftijd van 85 jaar!

Namens het bestuur,

Kune Biezeveld,
voorzitter

Het bestuur is als volgt samengesteld:

prof dr. K.E. Biezeveld, voorzitter
mr. P. Bracco Gartner, penningmeester en vice-voorzitter
dr. H.E. Zorgdrager, secretaris en subsidiecommissie
drs. R. Klein Tank, PR
dr. M. van Dijk, subsidiecommissie en organisatie lezing
drs. A. den Dikken, afgevaardigde IWFT Vrouwenetwerk Theologie
professor dr. C.J.M. Halkes, erelid

Website

Sinds enige tijd heeft het Catharina Halkes Fonds een eigen website, met eigen domeinnaam: www.halkesfonds.nl. Op deze website zijn de algemene gegevens te vinden, maar ook nieuwe ontwikkelingen en nieuwe initiatieven. Zo zijn er nu alle beschikbare gegevens te vinden over de feestelijke bijeenkomst op 8 oktober a.s. We nodigen ieder uit van nu af aan met enige regelmaat een kijkje te nemen op de website en ons te laten delen in mogelijke suggesties voor verbetering. We hebben de website in eigen beheer, dus de inhoud is gemakkelijk te veranderen.

Catharina Halkeslezing op 8 oktober a.s.

U wordt van harte uitgenodigd voor de Catharina Halkeslezing op zaterdag 8 oktober a.s. in het Academiegebouw te Utrecht, een bijeenkomst met een feestelijke tint, omdat we daar ook aandacht zullen besteden aan de 85^e verjaardag van ons erelid. Voor u als donateur is deze bijeenkomst vanzelfsprekend kosteloos. Drie boeiende sprekers hebben toegezegd. Zie voor alle informatie over deze studiemiddag de ingesloten flyer "Moderne Devoties. Sterkende spiritualiteit voor vrouwen". We hopen u op deze feestelijke en informatieve dag te mogen verwelkomen! Meld u zich wel voor 1 juli aan? Dit kan ook via de website.

Financiën

Het zal u in grote lijnen bekend zijn hoe ons fonds financieel in elkaar steekt. De giften, die het fonds van u ontvangt, worden na aftrek van kosten voor een kwart toebedeeld aan de subsidiepot en voor driekwart aan ons eigen vermogen. Dat eigen vermogen is voornamelijk belegd in obligatieleningen, waarover wij rente ontvangen. De jaarlijkse rente en het kwart van de jaarlijkse giften vormen samen de subsidiepot.

In 2004 is ons eigen vermogen gegroeid van € 348.700 naar € 362.900, een toename van € 14.200. Deze groei is voor een groot deel, namelijk € 8.500, afkomstig uit een uitkering uit nalatenschap en voor het overige uit de donaties. Volgens de statuten worden uitkeringen uit nalatenschap geheel toegeschreven aan het eigen vermogen.

Het fonds mocht in 2004 een bedrag van € 17.000 ontvangen aan giften, waarvoor wij u allen hartelijk danken. In vergelijking tot 2003 is in 2004 een groter bedrag aan reguliere giften ontvangen. In 2003 ontvingen wij namelijk € 12.000 aan reguliere giften. Het totale bedrag aan giften in 2003 was € 37.000 vanwege een eenmalige bijzonder royale gift van € 25.000.

Het hogere bedrag aan reguliere giften in 2004 komt echter niet tot uitdrukking in een navenante toename van het eigen vermogen. Dit komt omdat onze lasten zijn gestegen van € 7.100 in 2003 tot € 9.500 in 2004. Deze kostenstijging is voornamelijk veroorzaakt door een forse stijging in de administratiekosten en door koersverlies op de obligatieleningen. Het bestuur heeft dan ook besloten om de administratiekosten te beteugelen door de mailing met ingang van dit jaar anders te organiseren wat tot een kostenreductie zou moeten leiden. Aan het koersverlies op de obligaties kunnen wij echter niet veel doen, omdat die wordt veroorzaakt door de stemming op de effectenbeurs.

Ons eigen vermogen bestond per ultimo 2004 uit € 304.000 aan obligatieleningen en voor het overige uit liquide middelen. Omdat de kapitaalmarktrente het afgelopen jaar laag stond, was het moeilijk obligatieleningen te vinden met een aantrekkelijk rentepercentage. Daardoor is een relatief groot bedrag aan liquide middelen aangehouden. Desondanks is in 2004 een bedrag van € 18.900 ontvangen aan rente, wat een verbetering is ten opzichte van 2003 toen wij € 17.200 aan rente ontvingen. Deze rente komt geheel ten goede aan de subsidiepot. Mede door de grote gift in 2003 had ons fonds in 2004 een bedrag van € 24.400 aan subsidies te besteden. Van dit bedrag is € 21.600 aan subsidies uitgekeerd, onder andere ten behoeve van de 0,2 aanstelling van de medewerkster van het IWFT Vrouwenennetwerk Theologie. U vindt elders in deze nieuwsbrief een beschrijving van de overige projecten die wij hebben ondersteund met een subsidie. Het resterende bedrag zit nog in de subsidiepot voor 2005.

Dankzij uw steun zijn wij in staat deze subsidies uit te keren en ons werk voort te zetten. Ik wil u nogmaals hartelijk danken voor uw trouwe betrokkenheid bij ons fonds. Vele van onze donateurs maken immers ieder jaar een bedrag aan ons over. Dat waarderen wij zeer. Ik wil u vragen uw steun voort te zetten en ook dit jaar weer een donatie aan ons over te maken. Bijgaand treft u een acceptgiro hiervoor aan. Als u uw donatie al heeft overgemaakt, verzoek ik u vriendelijk deze als niet verzonden te beschouwen.

Peggy Bracco Gartner, penningmeester

Subsidie

Het 'Pausin Johanna' project

Als jong meisje al had de Engelse Johanna een onstillbare honger naar kennis. In haar tijd, de negende eeuw, had ze echter maar één mogelijkheid om haar honger te stillen, en dat was zich aan het kloosterleven wijden. Als man, wel te verstaan. Al snel maakte Johanna carrière, zo glansrijk dat zij uiteindelijk tot paus werd verkozen. Zo werd zij Johannes de achtste.

De beeldend kunstenaressen Hannie (Johanna) van den Bergh en Annie (Johanna) Schoterman lieten zich door dit ongelooflijke verhaal van hun naamgenote inspireren. Zij vatten het plan op voor een gezamenlijke tentoonstelling in Rome (26 september t/m 10 oktober) rondom 'papessa Giovanna', ter ere van het honderdjarig bestaan van het Nederlands Instituut aldaar.

Hannie van den Bergh bedacht een voorstel voor een affichereeks. Zij gaat hierbij uit van zogenaamde 'p-woorden', die zowel in het verhaal van Johanna als in de Italiaanse religieuze traditie een rol spelen. De combinatie levert steeds twee provocerende vragen op die het verband tussen de katholieke kerk en de rol van de vrouw aan de kaak stellen:

chi professa? – chi profana?	wie belijdt? – wie ontwijdt?
chi prega? – chi partorisce?	wie bidt? – wie bevalt?
chi purifica? – chi provoca?	wie zuivert? - wie provoceert?

Met deze posters maakte Van den Bergh gedurende twee dagen in september 2004 een dertigtal foto's van vrouwen op het Sint Pieterplein. Op 19 september rond het middaguur werd zij echter door politie in burger verzocht het plein te verlaten. Zij had gelukkig voldoende foto's voor de tentoonstelling.

Annie Schoterman maakte voor de expositie een installatie: een van doorzichtig materiaal gemaakt, geslachtsloos, rupsachtig wezen dat zich een weg baant naar een altaar. "Nog steeds geldt dat om een doel te bereiken in de wereld je je voortdurend anders moet voordoen dan je in werkelijkheid bent. Onze Johanna wist daar beter dan wie ook gebruik van te maken. (...) Het was de prijs die ze bereid was te betalen om haar doel te bereiken, en haar honger naar kennis en macht te stillen."

Er was belangstelling van de Italiaanse pers en ook in LOVER verscheen een artikel. Van den Bergh en Schoterman willen hun project ook graag in Nederland presenteren.

Subsidiebeleid

Vrouwen weten het Catharina Halkes Fonds steeds beter te vinden. Dat wordt nog eenvoudiger nu onze website www.halkesfonds.nl in de lucht is. Voor ieder is het nu heel gemakkelijk zelf de doelstellingen en subsidiecriteria van het fonds te raadplegen om alvast te beoordelen of een eventuele aanvraag een kans maakt. Ook de aanvraagformulieren voor subsidie zijn te downloaden vanaf de website. Dat neemt de subsidiecommissie en de secretaris veel werk uit handen.

Welke projecten hebben we in 2004 dankzij uw giften kunnen ondersteunen?

Dat is allereerst onze structurele bijdrage aan de bekostiging van de medewerkstersplaats van het IWFT Vrouwenennetwerk Theologie. Deze medewerkster is een spin in het web in feministisch theologisch Nederland en ook daarbuiten. Via haar ontvangen de leden van IWFT Vrouwenennetwerk Theologie allerlei belangwekkende informatie via e-mail en nieuwsbrieven, zij coördineert en archiveert en maakt het mogelijk dat vrouwen

elkaar op de hoogte houden van wat er gaande is op het gebied van onderwijs en onderzoek aan de universiteiten.

Naast de bijdrage aan de kosten van de medewerkstersplaats is er jaarlijks een bescheiden bedrag beschikbaar voor het verstrekken van projectmatige en individuele subsidies. Aanvragen voor subsidie worden getoetst aan de doelstelling van ons fonds, te weten: het stimuleren van onderwijs en onderzoek op het terrein van feminisme en theologie. Verder hanteren we als beoordelingscriteria: *haalbaarheid, uitstraling en overdraagbaarheid*. Er worden geen subsidies toegekend voor levensonderhoud en salariëring. Ook drukkosten voor proefschriften vallen buiten ons subsidiebeleid; daar zijn voldoende andere fondsen voor beschikbaar.

In het jaar 2004 ontvingen we 13 aanvragen, waarvan er 7 gehonoreerd konden worden. Het fonds heeft bijgedragen aan de voorbereiding van de conferentie van de European Society of Women in Theological Research, augustus 2005 in Boedapest.

We hebben een substantieel bedrag toegekend aan de bundel *Moderne Devoties* (red. Manuela Kalsky, Ida Overdijk en Inez van der Spek, De Prom 2005). Dit project geeft vrouwen stem in het interreligieuze debat. Veertien vrouwen uit diverse religieuze tradities verwoorden in een persoonlijk essay hoe en wat zij geloven. We hebben het Pausin Johanna-project van twee Nederlandse kunstenaressen gesubsidieerd. En verder werden er kleinere bijdragen verstrekt ten behoeve van onderzoeksprojecten door en voor vrouwen.

In deze jaarbrief hebben twee subsidiënten een bericht geschreven over het project waarvoor zij subsidie hebben ontvangen. U vindt hun teksten in de kaders op de pagina's 4 en 6. Deze berichten geven u als donateur een indruk van de waardevolle projecten waaraan het fonds mede namens u ondersteuning verleent.

Heleen Zorgdrager, secretaris

Vanuit het IWFT Vrouwennetwerk Theologie

Het IWFT Vrouwennetwerk zal dit jaar de algemene ledenvergadering houden op 27 mei a.s., van 14.15 - 16.30 uur, Drift 9 te Utrecht. Op deze vergadering nemen we met grote dank afscheid van Anneke Scholten - Bruins Slot als penningmeester van het netwerk en hopen we Katinka Broos als nieuwe penningmeester te mogen verwelkomen. Tevens nemen we afscheid van Joanne Greving als secretaris en hopen we dat Anja de Vries als nieuwe secretaris geïnstalleerd zal worden.

Een belangrijk thema dat op de ledenvergadering besproken zal worden, zijn noodzakelijke veranderingen omtrent de publicatie van *Proeven van Vrouwenstudies Theologie*, de tweejaarlijkse wetenschappelijke uitgave van het IWFT Vrouwennetwerk Theologie. Alternatieven liggen ter tafel en wil het bestuur graag met haar leden bespreken.

Verder is leuk te melden dat op 20 november een boeiende studieochtend heeft plaatsgevonden over pelgrimage vanuit het ervaringsperspectief van een moslima en een christelijke spreekster, waarna Ineke Albers beide lezingen heeft samengebracht vanuit een meer wetenschappelijk perspectief. Het was een geslaagde en inspirerende morgen. De lezingen van deze studieochtend zijn gepubliceerd in de Nieuwsbrief van het IWFT van mei en zijn ook op de website te vinden.

Wilt u op de hoogte blijven van het IWFT Vrouwennetwerk Theologie of deelnemen aan haar activiteiten, kunt u altijd onze website eens bezoeken op het adres www.iwft.nl. De tweewekelijkse column blijft leuk!

Annika den Dikken

Subsidie

Onderzoek naar vrouwen en echtscheidingsrecht in Tunesië

Het Catharina Halkes Fonds heeft door financiële steun mijn veldonderzoek naar vrouwen en echtscheiding in Tunesië mogelijk gemaakt. Tunesië is een moderne maatschappij en binnen het Tunesische recht zien wij weinig opmerkelijke zaken. De vrouw lijkt op gelijke voet te staan met de man. Juridisch is dit bijna altijd het geval. Ik was echter geïnteresseerd in de sociaal-maatschappelijke positie van de vrouw. Ik heb haar positie onderzocht aan de hand van het huwelijksrecht en echtscheidingsrecht. Tijdens mijn zeven maanden in Tunesië heb ik, naast antropologische gegevens, sociale, juridische en theologische aspecten betrokken in het onderzoek.

In mijn interviews met vrouwen in Tunesië kwam ik erachter dat de islam en Tunesische tradities het handelen van vrouwen aanzienlijk kunnen beperken. Een gescheiden vrouw wordt vaak sociaal gestigmatiseerd in de Tunesische maatschappij. Binnen de islam is het namelijk geen goede zaak wanneer een vrouw gaat scheiden. De vrouwen die ik gesproken heb zijn na hun echtscheiding niet altijd goed terechtgekomen. Ze hebben financiële problemen, omdat sommige van hen bijna geen baan konden vinden na de echtscheiding. Tevens zijn sommige vrouwen in de steek gelaten door hun familie.

Naast religieuze factoren spelen factoren als opleidingsniveau, gewoonten en tradities een rol bij de keuzes van vrouwen in Tunesië. Tijdens mijn onderzoek heb ik onder andere huwelijksfeesten en rechtszaken van echtscheidingen bijgewoond. Ik heb gesproken met een aantal vrouwenorganisaties, advocaten en rechters. Tevens heb ik vrouwen geïnterviewd die gescheiden zijn, midden in een echtscheidingsprocedure zitten of overwegen om een echtscheiding aan te vragen. Het bleek dat weinig vrouwen op de hoogte zijn van hun rechten. Via orale tradities heb ik geprobeerd de denkbeelden en visies van Tunesische mensen te traceren.

Ik vond het een ontzettend interessant onderzoek. Graag wil ik nogmaals het Catharina Halkes Fonds bedanken voor de financiële steun. Mede dankzij dit fonds is mijn onderzoek geslaagd.

Marjolein Kool

Doctoraalstudent Afrikanistiek aan de Universiteit Leiden

Stichting Catharina Halkes Fonds, secretariaat: dr. H.E. Zorgdrager, Nieuwe Steeg 15, 3956 RA Leersum; secretariaat@halkesfonds.nl; website: www.halkesfonds.nl.